

ABORDAREA NUDITĂȚII ÎN ARTA SECOLULUI XXI

Lect. univ. dr. Liviu-Adrian Sandu

Facultatea de Arte, Departamentul de Teatru, Muzică și Arte plastice,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Este nuditatea din artă o sursă de vulgaritate sau o explorare vizuală și de ordin estetic a corpului uman?

Ce om ar putea avea judecata atât de pervertită, sufletul atât de gol, să fie într-atât de orb ori de încăpățânat, încât să nu vadă și să recunoască faptul că oricare parte a corpului omenesc, neatins de beteșuguri, are o distincă noblețe și o frumusețe înzecit mai mare decât oricare element vestimentar care ar putea-o acoperi? Într-adevăr, omul prin intermediul trupului său pune în valoare haina, dar numai dacă o îmbracă pe cea potrivită.

Corpul uman a fost de mii de ani în atenția oamenilor, predilect în cea a artiștilor care, alături de filozofi, au livrat definiții ale frumuseții ideale, stăruind asupra reprezentării lui în toată splendoarea diversificată a formelor și volumelor sale, în acord cu stările emoționale. Avem mărturia micilor statuete neolitice și a tuturor operelor de artă realizate ulterior în antichitatea greacă (Fig. 1) și romană, în Renaștere, în Clasicism și Neoclasicism. În toate aceste lucrări, clasificate pe stiluri și perioade, se află înglobate mentalitățile și judecățile pe care predecesorii le-au avut la momentul comandării, realizării și comentării lor. Nuditatea ca discurs plastic, fie că a fost lăudată și încurajată ori criticată și interzisă în decursul veacurilor, a reprezentat o sursă de inspirație neconținută până la apariția artei moderne, când adepții noilor modalități de expresie plastică au reinterpretat-o, esențializând corpul uman prin simplificarea volumelor principale, demonstrând dorința și abilitatea de a le fi păstrat în acordul firesc al proporționalității anatomice.

Fig. 1 - O statueta realizată de sculptorul grec Fidias, dintr-un singur bloc de marmură, ce se crede că ar reprezenta Zeul râului Illisos din Atena. Lucrarea este inclusă în expoziția permanentă a Muzeului Național al Marii Britanii.

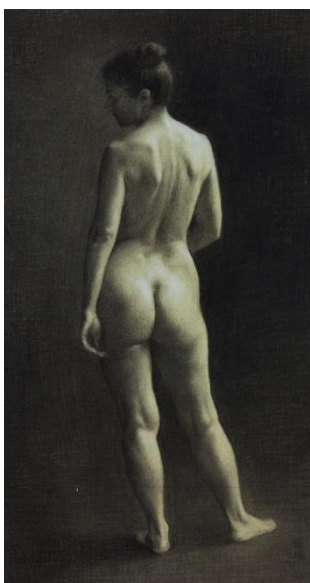

Prin intermediul unui studiu, pe care l-am încheiat în urmă cu patru ani, am constatat cu oarecare consternare faptul că tema nudului nu mai este frecvent întâlnită în lucrările de artă, prezentate de tânăra generație, în expozițiile organizate cu diverse prilejuri în

orașele țării. Am avut curiozitatea de a afla dacă, și sub ce formă, tema nudității este adusă în atenția elevilor de la liceele de artă și evident a studenților din cadrul facultăților de profil. Am auzit în jurul meu destul de multe voci „avizate” care consideră nuditatea ca pe ceva devalorizat și care nu mai stârnește admirație dacă aceasta ar fi prezentă într-o lucrare de artă. În mare măsură sunt de acord cu această afirmație și aici mă gândesc la abundența materialelor pornografice sau a imaginilor cu june aparent înfierbântate, mai mult sau mai puțin dezbrăcate, prezente pe toate canalele media. Dar, în egală măsură, consider că nuditatea nu poate fi privită ca pe un produs sezonier, cu un termen de valabilitate dinainte stabilit ori ca fiind ceva murdar sau vulgar. Diferența dintre goliciunea folosită în industria pornografiei și nuditatea din lucrările de artă este foarte mare, chit că în ambele ipostaze este prezentat corpul omului neînveșmântat. În pornografie este căutată, valorizată și exploatată pofta trupească care, în absența moralei, este interpretată ca fiind ceva murdar, păcătos, pe când în artă, în tema nudului, este glorificată creația divinității prin frumusețea și expresivitatea corpului uman. Oricum, concret este faptul că tema generică a nudului nu mai este de actualitate în viziunea celor care alcătuiesc curiculele în instituțiile de învățământ cu profil artistic, liceal sau universitar la noi în țară. Acest fapt este îngrijorător deoarece astfel sunt opriți sau deturnați destul de mulți

cursanți de la studiul corpului uman. Să fie oare vorba despre un exces de pudoare al noilor generații de profesori? Sau curatorii expozițiilor care refuză prezentarea lucrărilor ce au ca temă nudul doresc să-i protejeze pe copiii aflați în vizită? Asta într-o societate în care accesul la pornografie este mai facil ca nicicând... Sunt mai degrabă tentat să cred că aceștia doresc să evite eventualele apostrofări care ar putea veni din partea pudibunzilor care consideră nuditatea din artă ca fiind indecentă. Orice scenariu este posibil și evident că sunt variate interpretări ori raportări la prezența nudității în tematica artistică contemporană, având ca suport libertatea de exprimare pe de o parte și relevarea adevărului prin intermediul moralei pe de altă parte.

În ciuda faptului că studiul anatomic al corpului uman nu mai reprezintă un punct cheie în pregătirea viitoarelor generații de absolvenți ai instituțiilor de artă, totuși, unii se lasă încă atrași de complexitatea acestui studiu, dorind să își valorifice ideile prin intermediul compozițiilor în care frumusețea corpului uman este prezentată în varianta sa neînveșmântată, fiind animați de parcursul unei instruirii temeinice pe care l-au avut artiști consacrați ai secolelor trecute. După o sută de ani de hegemonie a artei din care adevărul, frumosul și măiestria au fost surghiunite, curentul reînțoarcerii la studiu este pornit tot din țările occidentale, mai precis din America, țara care a știut să conserve învățământul academic artistic și care are astăzi un număr semnificativ de școli și ateliere în care se studiază temeinic anatomia corpului uman. Se poate spune că astăzi Europa recuperează timpul pierdut prin reînființarea academiilor de artă care se bucură de un număr din ce în ce mai mare de cursanți, dovedind faptul că dihotomia dintre adepții curentelor avangardiste ale începutului de secol XX și cei ai curentelor care au făcut istorie până la tulburările social culturale ale aceluiași început de secol XX, au fost arbitrare și artificiale. Trăim astăzi vremurile în care artistul veritabil își poate lua libertatea de a fi anacronic sau atemporal, căutând să-și croiască drum asigurându-și ca bază a devenirii sale unul dintre curentele artistice care-i poate oferi parcursul artistic la care visează. Este dovedit faptul că toți marii artiști care au format curentele de avangardă, semnificative ale începutului de secol XX, au avut parte de o formare academică în prealabil care, indubitabil, le-a asigurat bagajul de cunoștințe necesar în temerarele lor căutări de noi expresii plastice. Cunoașterea nu este un balast ci o valoare adăugată, care nu încurcă, ba chiar asigură continuitatea unei dezvoltări spirituale și profesionale. Afirmarea unei majorități a artiștilor contemporani,

adepti ai curentelor avangardiste și ale căror influențe se regăsesc astăzi cu prisosință în postmodernism, precum aceea că *nu ar mai fi oportună aprofundarea teoriilor și tehnicilor de lucru ale marilor maeștri* este de-a dreptul păgubitoare și aduce un mare deserviciu actului de creație în sine. Act care nu mai are la bază un parcurs individual de dezvoltare ci un gata făcut preluat fără o discernere bazată pe experiența practică individuală și obligatorie, care, în schimb, este bazat pe hazard prin simplificarea travaliului până la eliminarea lui. Un astfel de demers scoate în evidență autosuficiența și proiectează asupra creației umbra superficialității ceea ce, în esență, ori

face invizibilă ideea ori o aruncă în derizoriu. Studiul anatomic este acela care aduce limpezime și odată aprofundat devine un generator de idei, oferind posibilități multiple în realizarea compozițiilor în care corpul uman are un rol important. Învățământul academic asigură bagajul necesar de cunoștințe și mărturie stau lucrările studenților și absolvenților acestor academii care, ulterior, reușesc să-și croiască un parcurs artistic distinct.

Iată în imaginea alăturată un desen realizat în cărbune de un student din anul I al Academiei de Arte din Florența. Galeriile website-urilor Academiiilor de Artă și ale atelierelor în care sunt predate noțiuni ale artei figurative (Fig. 2), generic numită astăzi „Artă Realistă”, reînființate în ultimii 20 de ani, abundă de fotografii ale lucrărilor realizate de studenți în cheie clasică, realistă, academică, în care anatomia corpului uman nu este neglijată și nici defectuos redată. Lucrul după modelul viu, nud, nu este un moft sau un capriciu, ci o obligație inclusă în curricula de învățământ a academiilor, iar această obligație se reflectă în realizările ulterioare ale studenților și respectiv ale absolvenților.

Fig. 2 - Fotografie care surprinde atmosfera de lucru academică din Academia de Artă din Florența.

Studiul nudului în timpul perioadei de formare artistică nu presupune ca toate lucrările din curiculă să conțină tema nudului, precum nici orice reprezentare a nudului nu va putea fi automat considerată artă dacă nu sunt

demonstrate minime cunoștințe de compoziție în ambientarea unui asemenea subiect sau noțiunile de anatomie artistică nu sunt evident stăpânite. Evidențierea aspectului estetic al *creației divine* trebuie să rămână teza principală în abordarea nudității în creația artistică și astfel va fi evitată alunecarea către vulgaritate. Asta necesită efort, timp de studiu pentru aprofundarea modalităților și variantelor în care nudul poate fi reprezentat în toată splendoarea alcătuirii sale. Armonia și relația volumelor corpului cu mediul exterior sunt ingredientele care pot asigura realizarea unor lucrări de artă figurativă în care nudul va avea rolul principal.

Bibliografie

Alpatov M., *Istoria Artei*, Editura Meridiane, București, 1962

Gombrich E.H., *Istoria Artei*, Editura Art, 2016

****The Illustrate Story of Art*, Editura Dorling Kindersley, 2013